اقتصاد سرآمد
چهارشنبه- ۲۰ آبان ۱۴۰۵- سال دوازدهم- شماره ۲۶۳۳

انرژی

طرح مقابله با قاچاق سوخت به هفت استان مرزی رسید

رئیس ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز از کاهش ۲.۵ میلیون لیتری مصرف سوخت هرمزگان در پی اجرای طرح‌های کنترلی خبر داد.

به گزارش اقتصادسرآمد، حبیب‌الله حقیقی رئیس ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز، در جمع خبرنگاران با اشاره به اقدامات انجام‌شده برای مقابله با قاچاق سوخت اظهار کرد: با همکاری دستگاه‌ها و مجموعه‌های مرتبط، روند اصلاح فرایندها و کنترل مسیرهای قاچاق سوخت در کشور در حال پیگیری است و خوشبختانه قاچاق سوخت در مسیر کاهشی قرار گرفته است.

وی افزود: نمی‌توان ادعا کرد که با اصلاح فرایندها قاچاق سوخت به‌طور کامل به صفر می‌رسد، اما هدف‌گذاری فعلی، کاهش مستمر و قابل‌قبول این پدیده است. ارزیابی دقیق میزان کاهش نیز به بررسی و برآورد آمار تا پایان سال نیاز دارد.

حقیقی با اشاره به مسیرهای اصلی قاچاق سوخت گفت: قاچاق عمدتاً از مرزهای زمینی و دریایی انجام می‌شود. در مرزهای زمینی، بخش مهمی از این جریان از استان سیستان و بلوچستان به سمت کشورهای همسایه از جمله پاکستان و افغانستان صورت می‌گیرد. در مرزهای دریایی نیز استان‌های جنوبی مانند هرمزگان، بوشهر و خوزستان از مسیرهای مورد استفاده قاچاقچیان هستند؛ به‌گونه‌ای که سوخت پس از انتقال، به شناورهای دیگر تحویل داده شده و از کشور خارج می‌شود.

رئیس ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز ادامه داد: شرایط جنگی در مقطعی بر روند قاچاق دریایی تأثیر گذاشته و آن را تا حدودی متوقف کرده است. با این حال، برای کنترل مسیرهای زمینی نیز برنامه‌هایی در دست اجراست؛ از جمله طرح «رزاق جدید» در سیستان و بلوچستان که با هدف کنترل مسیرهای منتهی به مرز و تعریف راهکارهای قانونی برای تأمین نیازهای سوختی کشورهای همسایه دنبال می‌شود.

وی درباره تأثیر سهمیه‌بندی و کنترل کارت‌های سوخت بر کاهش قاچاق بیان کرد: در این زمینه، ابتدا اجرای طرح در سه استان کرمان، سیستان و بلوچستان و هرمزگان آغاز شد و اکنون دامنه اجرای آن به هفت استان مرزی که بیشتر در معرض قاچاق سوخت قرار دارند، گسترش یافته است.

حقیقی با اشاره به نتایج اولیه اجرای طرح در هرمزگان گفت: تنها طی ۱۰ تا ۲۰ روز اخیر، در این استان حدود ۲.۵ میلیون لیتر کاهش مصرف سوخت ثبت شده است. البته برای ارزیابی دقیق‌تر نتایج و تفکیک میزان کاهش مصرف از کاهش قاچاق، باید داده‌های بیشتری بررسی شود.

وی با بیان اینکه حجم قاچاق گازوئیل از بنزین بیشتر است، افزود: قاچاق بنزین به دلیل برخی ملاحظات و مخاطرات با دشواری‌هایی همراه است، اما گازوئیل نیز سهم قابل توجهی در قاچاق سوخت دارد و باید در برنامه‌های کنترلی مورد توجه قرار گیرد.

«سرآمد» گزارش می‌دهد؛

برگشت سیاهی نفت به سواحل قشم

بازگشت آلودگی نفتی به سواحل این بار با توده‌های قیرمانند

گروه جزایر - سعید قلیچی - پس از هفته‌ها که برخی از ساکنان محلی جزیره قشم درباره مشاهده لکه‌های نفتی در برخی سواحل این جزیره صحبت می‌کردند؛ حالا برخی از مسئولان اجرایی و مدیران سازمان حفاظت از محیط زیست بازگشت آلودگی‌های نفتی را تایید کردند. به نظر می‌رسد که پاکسازی‌های مقطعی نتوانسته مانع بازگشت مواد نفتی به سواحل خلیج فارس شود. امروز و در نتیجه بازگشت آلودگی‌های نفتی حالا معیشت صیادان، اقتصاد گردشگری و زیستگاه‌های حساس دریایی جزیره قشم بار دیگر در معرض تهدید قرار گرفته است. منابع محلی ساکن در جزیره قشم در گفتگو با خبرنگار «اقتصاد سرآمد» اظهار می‌کنند که آلودگی‌های نفتی جدید در سواحل جزیره قشم نسبت به آنچه پیش از این و در مردادماه مشاهده شده تفاوت دارد. گزارش‌های منتشر شده نشان می‌دهد که آلودگی‌های نفتی که تابستان به سواحل قشم رسیده بودند، بیشتر از نوع لکه‌های نفتی شناور و پراکنده بود، این مرتبه اما مواد تیره‌رنگ، غلیظ و چسبنده‌ای که ظاهری شبیه قیر دارند، به ساحل شهر سوزا رسیده‌اند.

در این میان نگرانی‌ها درباره تداوم آلودگی در آب‌های پیرامونی جزیره روز به روز در حال افزایش است. بازگشت آلودگی‌های نفتی این مرتبه به صورت توده‌های قیر مانند در شرایطی اتفاق افتاده است که گزارش‌های دستگاه‌های مسئول در این زمینه، هنوز منشأ دقیق آلودگی‌های قبلی را به صورت شفاف اعلام نکرده‌اند. از طرف دیگر به نظر می‌رسد که عملیات پاکسازی ماه‌های گذشته در سواحل جزیره قشم نیز نتوانسته مانع تکرار این اتفاق شود.

قاسمی، یکی از ساکنان شهر سوزا در جزیره قشم در گفتگو با خبرنگار «اقتصاد سرآمد» می‌گوید: «ماجرای بازگشت آلودگی‌ها به سواحل جزیره، فقط به سیاه شدن بخشی از ساحل یا سخت شدن پاکسازی یا محدود نیست. در جزیره قشم که بخش مهمی از اقتصاد و زندگی روزمره ساکنان آن به دریا، صیادی، گردشگری و منابع طبیعی وابسته است، وجود این آلودگی‌های نفتی و بازگشت مجدد آنها می‌تواند محیط زیست و معیشت جوامع محلی را با تهدید جدی مواجه کند».

لایه‌ای از مواد نفتی روی ساحل سوزا

از هفته‌ها پیش برخی از ساکنان نقاط مختلف جزیره قشم درباره مشاهده آلودگی‌های نفتی در سواحل این جزیره هشدار داده بودند. مدتی قبل برخی رسانه‌های محلی از مشاهده این آلودگی‌ها در سواحل محدوده تورگان خبر دادند. چند روز پیش از این نیز گزارش‌های تصویری درباره مشاهده آلودگی‌های نفتی در سواحل شمالی جزیره در فضای شبکه‌های اجتماعی منتشر شد. با این حال روزهای ابتدایی هفته جاری بود که خبرگزاری تسنیم در گزارشی از مشاهده مواد قیرمانند در ساحل شهر سوزا خبر داد. در همین ارتباط بود که یاسین ایمانی، بخشدار بخش شهاب در گفتگویی با تسنیم وجود این آلودگی‌های نفتی را تایید کرد و از هماهنگی برای آغاز عملیات پاکسازی با همکاری دستگاه‌های مرتبط سخن گفت. عبدالله تشه، شهردار سوزا نیز از آمادگی شهرداری برای تأمین امکانات و تجهیزات مورد نیاز دستگاه‌های مسئول برای پاکسازی ساحل خبر داد. بررسی‌های خبرنگار «اقتصاد سرآمد» نشان می‌دهد که طی ماه‌های گذشته بخش‌هایی از سواحل سوزا، شیب‌دراز، نقاشه و محدوده جزیره هنگام نیز با آلودگی نفتی مواجه بودند. در آن مقطع، امید صدیقی، مدیرکل دفتر بررسی و مقابله با آلودگی‌های دریایی سازمان حفاظت محیط زیست، از پاکسازی حدود ۹۵۰ متر از نوار ساحلی سوزا به‌صورت دستی خبر داده بود. سازمان بنادر و دریانوردی نیز از به‌کارگیری تجهیزات مقابله با آلودگی، از جمله بوم‌های نفتی و پدهای جاذب، برای مهار و جمع‌آوری لکه‌ها خبر داده بود.

با این حال روزهای پایانی مردادماه بود که مسئولان بندری از پایان عملیات پاکسازی سواحل سوزا و شیب‌دراز خبر دادند؛ اما بازگشت آلودگی در آبان نشان می‌دهد پایان عملیات پاکسازی لزوماً به معنای پایان بحران نیست. کارشناسان محیط زیست معتقدند که تفاوت مهم آلودگی‌های نفتی اخیر در شکل ظاهری و غلظت مواد آلاینده است. موادی که اکنون در ساحل مشاهده می‌شوند، به‌جای لکه‌های پراکنده روی سطح آب، به شکل توده‌های غلیظ و قیرمانند باقی مانده‌اند؛ وضعیتی که می‌تواند جمع‌آوری آنها را دشوارتر کند.

پرسش درباره منشأ آلودگی‌های نفتی

یکی از مهم‌ترین پرسش‌ها درباره آلودگی‌های اخیر قشم، منشأ ورود مواد نفتی به آب‌های پیرامونی این جزیره است. امید صدیقی، مدیرکل دفتر بررسی و مقابله با آلودگی‌های دریایی سازمان حفاظت محیط زیست، در گفت‌وگو با پایگاه خبری رویداد ۲۴ اعلام کرده است که حدود ۱۰ تا ۱۲ روز پیش از آن، آلودگی محدودی در منطقه تورگان قشم به ساحل رسیده بود که بخش عمده آن پاکسازی شد. به گفته این مقام مسئول، منشأ دقیق آلودگی هنوز مشخص نیست، اما احتمال ارتباط آن با کشتی‌هایی که در جریان جنگ دچار سانحه شده‌اند، مطرح است.

فتحی، کارشناس محیط زیست در گفتگو با خبرنگار «اقتصاد سرآمد» درباره منشا آلودگی‌های نفتی در سواحل جزیره قشم، اظهار می‌کند: «برای تعیین منشا آلودگی‌ها نیازمند نمونه‌برداری دقیق و آزمایش‌های تخصصی در این حوزه است. تا زمانی که نتایج آزمایشگاهی و بررسی‌های میدانی منتشر نشده، نمی‌توان یک منشأ مشخص را مسئول قطعی این آلودگی دانست».

این کارشناس محیط زیست در ادامه گفت: «آلودگی‌های ناشی از مواد نفتی قیرمانند الزاماً به معنای نشت مستقیم قیر نیستند. نفت خام و فرآورده‌های سنگین نفتی ممکن است در اثر تماس طولانی با نور خورشید، هوا و شرایط محیطی، دچار تغییرات فیزیکی و شیمیایی شوند و به ترکیباتی غلیظ و چسبنده تبدیل شوند».

چرا آلودگی به ساحل قشم برگشت؟

آنچه بحران آلودگی نفتی قشم را پیچیده‌تر می‌کند، محدودیت در مهار لکه‌های نفتی پیش از رسیدن آنها به ساحل است. مسئولان سازمان حفاظت از محیط زیست نیز تأکید می‌کنند که طی ماه‌های گذشته، پس از هر مرحله پاکسازی، آلودگی‌های تازه‌ای به برخی سواحل رسیده‌اند. شرایط جنگی در آب‌های محدوده جزیره قشم یکی از عواملی است که ماموریت پاکسازی آلودگی‌های نفتی را دشوار کرده است. در شرایط عادی شناورهای عملیاتی سازمان بنادر و دریانوردی با شناسایی لکه‌های نفتی در دریا، امکان مهار و جمع‌آوری آنها را پیش از رسیدن به ساحل داشتند؛ اما شرایط جنگی و محدودیت فعالیت شناورها، اجرای این مأموریت با سختی مواجه شده است. از طرف دیگر گزارش‌هایی مبنی بر آسیب دیدن تعدادی از شناورهای عملیاتی در جریان جنگ و افزایش خطر اعزام شناورهای باقی‌مانده برای مقابله با آلودگی نیز منتشر شده است. فتحی، کارشناس محیط زیست دریایی در بخش دیگری از گفتگو با خبرنگار «اقتصاد سرآمد» می‌گوید: «وقتی امکان مهار آلودگی در دریا وجود نداشته باشد، پاکسازی ساحل به اقدامی واکنشی تبدیل می‌شود که با رسیدن موج جدید آلودگی، بخش مهمی از دستاوردهای آن از بین می‌رود. بنابراین، مسئله اصلی تنها جمع‌آوری توده‌های سیاه‌رنگی نیست که اکنون در ساحل سوزا دیده می‌شوند، بلکه شناسایی و مهار منابع احتمالی آلودگی در پهنه آبی خلیج فارس است».

وضعیت دشوار صیادان و کسب‌وکارهای ساحلی

برای جوامع محلی ساکن جزیره قشم، مدت‌هاست که دریا صرفاً یک پهنه طبیعی یا جاذبه گردشگری نیست؛ بلکه از سالیان دور، دریا بخشی از منبع درآمد، اشتغال و تأمین بخشی از نیازهای غذایی خانواده‌ها بوده است. صیادی، فروش آبزیان، فعالیت قایق‌های گردشگری، خدمات حمل‌ونقل دریایی و کسب‌وکارهای وابسته به گردشگری ساحلی، همگی به سلامت آب و سواحل وابسته‌اند. در چنین شرایطی، بازگشت آلودگی نفتی می‌تواند زنجیره‌ای از خسارت‌های اقتصادی را به دنبال داشته باشد.

بسیاری از کارشناسان باور دارند که در شرایط وجود آلودگی‌های نفتی در آب‌ها و سواحل جزیره قشم، صیادان محلی نخستین گروهی که در معرض آسیب قرار می‌گیرند. رضوانی، یکی از صیادان محلی جزیره قشم به خبرنگار «اقتصاد سرآمد» اظهار کرد: «تجمع مواد نفتی در آب‌های نزدیک ساحل می‌تواند تجهیزات صیادی، تورها و شناورها را آلوده کند. حتی نگرانی درباره سلامت آبزیان صید شده هم مطرح می‌شود».

این صیاد ساکن جزیره قشم در ادامه اظهار کرد: «شرایط جنگی و وضعیت آلودگی‌های نفتی دشواری‌های زیادی را برای فعالیت صیادان ایجاد کرده است. در جنگ بسیاری از قایق‌ها و شناورهای صیادی آسیب دیدند. از طرف دیگر آلودگی‌های نفتی می‌تواند موجب افت تقاضا برای ماهی شود. برای خانوارهایی که درآمدشان به فروش روزانه صید وابسته است، کاهش تقاضا یا محدودیت فعالیت صیادی به معنای افت مستقیم درآمد خواهد بود».

زیست‌بوم خلیج فارس در معرض خطر

در این میان بسیاری معتقدند که نگرانی مهم‌تر درباره آلودگی‌های نفتی در جزیره قشم، پیامدهای زیست‌محیطی این آلودگی‌هاست. مواد نفتی پس از ورود به محیط دریایی ممکن است روی سطح آب باقی بمانند، در ستون آب پراکنده شوند یا به بستر و رسوبات ساحلی نفوذ کنند. توده‌های قیرمانند نیز به دلیل چسبندگی و ماندگاری احتمالی می‌توانند به سطوح ساحلی و زیستگاه‌های بین‌جزرومدی بچسبند و جمع‌آوری آنها را دشوارتر کنند.

این مسئله برای زیستگاه‌هایی مانند جنگل‌های حرا اهمیت ویژه‌ای دارد. ریشه‌های حرا در محدوده جزر و مد قرار دارند و محل تغذیه، پناه و رشد بسیاری از گونه‌های دریایی هستند. ورود مواد نفتی به این زیستگاه‌ها می‌تواند سلامت ریشه‌ها، شرایط زیستی موجودات وابسته به این اکوسیستم و چرخه طبیعی مواد غذایی را تحت تأثیر قرار دهد. همچنین آلودگی می‌تواند بر رشد، تولیدمثل و بقای سایر موجودات زیست‌بوم خلیج‌فارس اثر بگذارد و در صورت تداوم، پیامدهای آن به ذخایر آبزیان و منابع صیادی منتقل شود.

فتحی کارشناس محیط زیست دریایی در گفتگو با خبرنگار «اقتصاد سرآمد» می‌گوید: «آنچه در شرایط فعلی بیش از هر چیز ضرورت دارد، عبور از اقدامات مقطعی و حرکت به سمت برنامه‌ای جامع برای شناسایی، مهار و احیای مناطق آسیب‌دیده است. سازمان حفاظت محیط زیست باید با همکاری سازمان بنادر و دریانوردی، نمونه‌برداری از مواد قیرمانند در سواحل سوزا و سایر نقاط آلوده را در اولویت قرار دهد و نتایج آزمایش‌های تخصصی را به‌صورت شفاف منتشر کند». صدیقی،، مدیرکل دفتر بررسی و مقابله با آلودگی‌های دریایی سازمان حفاظت محیط زیست نیز در اظهارات خود از برنامه سازمان حفاظت محیط زیست برای ارزیابی کمی و کیفی آلودگی در نوار ساحلی هرمزگان خبر داده است؛ برنامه‌ای که قرار است در آن طول سواحل آلوده، میزان آلودگی و عمق نفوذ مواد نفتی در بستر ساحل مشخص شود.

بازگشت مواد نفتی به سواحل قشم، آن هم در شکلی متفاوت از آلودگی‌های قبلی، هشداری جدی درباره شکنندگی زیست‌بوم خلیج فارس است. تجربه ماه‌های گذشته نشان داده که پاکسازی ساحل بدون مهار آلودگی در دریا نمی‌تواند به توقف بحران منجر شود. اکنون ساکنان سوزا و دیگر مناطق ساحلی قشم علاوه بر پاکسازی فوری، به پاسخی روشن درباره منشأ آلودگی و برنامه‌ای عملی برای جلوگیری از تکرار آن نیاز دارند.